

24 בנובמבר 2020
ח' בכסלו תשפ"א

לכבוד :

יו"ר מרכז השלטון המקומי – מר חיים ביבס
יו"ר מרכז המועצות האזוריות – מר שי חגיגי
יו"ר וועדת משנה לגיל הרך במרכז השלטון המקומי – גבי שוש כחלון כידור

הנדון : קריאה לפעולה - אחריות משותפת על החינוך לגיל הרך בישראל

זוהי קריאה אליכם, ראשי הרשויות, לקחת אחריות על תינוקות ופעוטות בגילאי לידה עד 3 שנים, שמופקים על ידי המדינה!

בשבועות האחרונים נחשפו באמצעי התקשורת ארבע פרשיות התעללות בהן תועדו עובדות במסגרות חינוך לגיל הרך שפעלו באלימות כלפי פעוטות. פרשות אלה מצטרפות לפרשות קשות ומכמירות לב קודמות, אשר נחשפו במדינה בשנים האחרונות חדשות לבקרים, בהן חוזרים ונשנים מקרי התעללות בפעוטות רכים בתוך מסגרת חינוכית, בחלקן פרשות שהסתיימו במוות.

מקרים אלה ואחרים הינם תוצאה של מחדלים ממושכים, בהם מסגרות החינוך לגיל הרך הופרטו ללא אחריות המדינה ונפתחו בהעדר סטנדרטים בסיסיים המוכרים כקריטיים להתפתחותם ולרווחתם הנפשית והפיזית של תינוקות ופעוטות. אמנם לפני כשנתיים (התשע"ט–2018) הורחב חוק הפיקוח לכל מסגרת המיועדת לשהייה של 7 פעוטות או יותר, המחייב כעת את המפעילים לקבל רישיון הפעלה ולעמוד בתנאים בסיסיים המתייחסים לאיכות המבנה, הציוד, דרישה להכשרת המטפלים למתן עזרה ראשונה ודרישה להעדר רישום פלילי, אולם טרם פורסמו התקנות לחוק הפיקוח והכל נשאר על מקומו. בנוסף, הצעדים המעטים שנעשו עד כה (למשל חוק המצלמות) אולי מקדמים במעט את תחום החינוך לגיל הרך, אולם אין בכוחם למנוע את מקרה ההתעללות הבא.

במקביל למאמצים לקידום תקנות חוק הפיקוח, ולצד המאמצים הניכרים הנעשים כיום במשרד הרווחה לשיפור מצבם של מעונות היום, אנו קוראים לכם, ראשי הרשויות המקומיות ומנהלי אגפי החינוך, לפעול בתחום הרשות שלכם לרווחת פעוטות בגיל הרך ומשפחותיהם ולמניעת מקרה ההתעללות הבא. הצטרפו לשורה של רשויות מקומיות שכבר החלו ליצור שורה של החלטות לקידום ההגנה על שלומם של פעוטות. אנו קוראים לכם לבצע, **כשלב ראשון**, את הצעדים הבאים עוד היום :

1. הנחיה מיידיית לתכלול גיל רך של הרשות המקומית: מינוי נציג מתכלל ומפקח ברשות המקומית לגילאי 0-

3 שיהיה הגורם המפתח את תחום החינוך לגילאי לידה עד 3 בתחום הרשות, והגורם המפקח על המסגרות הציבוריות והפרטיות בדומה למנהל תחום גני ילדים. בשגרה ובחירום הוא יכיר וילווה את שירותי הבריאות

(כמו טיפות חלב), המעונות המפוקחים, המסגרות הפרטיות, היחידות הטיפוליות והמרכזים לגיל הרך ועוד, ויקדם תיאום בינמשרדי בכל הקשור בתחום הגיל הרך ברשות המקומית.

2. **תקנון מיזמי למערך תמיכה פסיכולוגי להדרכה ואיתור מסודרים ועקביים במסגרות החינוכיות לגיל הרך:**

כיום במסגרת השירות הפסיכולוגי החינוכי הקיים ברשויות המקומיות, מסגרות חינוך מלוות על ידי פסיכולוגים באופן סדור החל מגיל 5 בלבד. לא קיים ליווי פסיכולוגי במסגרות חינוכיות מפוקחות של גילאי לידה עד 3 שנים, וברובן של הרשויות גם לא קיים ליווי פסיכולוגי בגני העירייה הצעירים של גילאי 3-4. חשיבות הליווי הפסיכולוגי במסגרות חינוך לפעוטות הינה קריטית, ולצד תקינה מתאימה ודרישות הכשרה מספקות, בכוחו של הליווי הפסיכולוגי גם לשמש כמנגנון זיהוי, ויסות וטיפול ברגשות המורכבים שעולים פעמים רבות במהלך עבודה עם פעוטות. ליווי פסיכולוגי במעונות היום הינו רכיב בסיסי, ואיננו פריבילגיה. תחום החינוך לגיל הרך במדינת ישראל, ובכלל זה שלומם הרגשי ורווחתם הנפשית של פעוטות, הינו כיום שטח הפקר, ופעוטות והוריהם, וכך גם אנשי החינוך בגילאים אלו - נזנחים לנפשם. (בנספח ניתן לקרוא הסבר על עבודתו של הפסיכולוג בתוך מסגרות החינוך לגיל הרך).

כל עוד שלומם הרגשי והתפתחותם התקינה של פעוטות אינם מקבלים מענה, מסגרות החינוך לגיל הרך מאפשרות אמנם להורים לצאת לעבודה, אולם גובות מחירים התפתחותיים ונפשיים כבדים בקרב הפעוטות ובקרב האוכלוסיה האזרחית כולה. מתוך הבנה שמקובלת כבר שנים ארוכות בעולם, לפיה השקעה בגיל הרך מקדמת את רווחת הציבור כולו בטווח המיזמי ובטווח הארוך, אנו פונים אליכם, ראשי הרשויות ומנהלי אגפי החינוך ברשויות המקומיות, וקוראים לכם **לקחת אחריות בתחום רשותכם על שלומם של פעוטות החל מגיל לידה, ולא לתת יד להמשך ההפקרות של הטיפול בפעוטות ושל טיפוח דור העתיד של מדינת ישראל.**

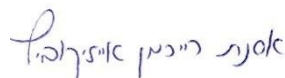
אנו בחטיבה ההתפתחותית של הסתדרות הפסיכולוגים, נשמח להעמיד את המומחיות שלנו בקידום הרווחה הנפשית וההתפתחותית של פעוטות בישראל לרשות הרשויות המקומיות על מנת לקדם סטנדרטים מותאמים במסגרות החינוך לתינוקות ולפעוטות. אנו רואים את קידום תחום זה כשליחותנו המקצועית וכחובתנו האזרחית וקוראים לכם לפעול לרווחתם של פעוטות רכים ולהגנה על שלומם הפיזי והרגשי.

בברכה,

יורם שליאר
יו"ר

הסתדרות הפסיכולוגים בישראל

אסנת רייכמן אייזיקוביץ

יו"ר החטיבה לפסיכולוגיה התפתחותית

הסתדרות הפסיכולוגים בישראל

העתקים:

שר הרווחה – מר איציק שמולי
יו"ר העמותה הישראלית למען הילד בגיל הרך – גבי מור דקל

נספח: עבודת הפסיכולוג ההתפתחותי במעונות היום

פסיכולוג המלווה מסגרת חינוך לגיל הרך מעניק למסגרת ליווי שוטף, שמתבסס על ידע התפתחותי בכלל, ועל ידע לגבי האופן שבו פעוטות תופסים ומפרשים חוויות ויחסים בפרט, ועל תהליכים רגשיים של המבוגר בעת אינטראקציה עם הפעוט. ליווי פסיכולוגי מקדם טיפול מיומן ומקצועי, מאפשר איתור מוקדם והתערבות מוקדמת, מקדם יכולות ויסות עצמי של המטפלות-מחנכות ומפחית תחושות שחיקה וחוסר אונים. תפקיד הפסיכולוג שיוצגו להלן ומטרות עבודתו מתבססות על תוכניות הקיימות כיום בארץ במספר רשויות אשר לקחו תחת חסותן את הגיל הרך וראו בחשיבות ההשקעה בו.

- 1. הכשרת צוות (מנהלות ומטפלות-מחנכות) –** אנו סבורים כי כל מי שעוסק בחינוך לגיל הרך זקוק להכשרה בסיסית, כמו גם הכשרה שוטפת תוך כדי תקופת העיסוק בתחום זה, על מנת שיוכל להעניק טיפול-חינוך מותאם, מקצועי ורגיש בהתאם למאפיינים של צרכי הפעוטות. בכל הנוגע להתפתחות רגשית, ראוי כי תהיה מעורבות של פסיכולוג התפתחותי בתכניות ההכשרה, הן ברמה הבסיסית והן בהכשרה השוטפת. לימודים והכשרה בתחום זה צריכים לכלול בין היתר ידע עדכני על התפתחות הילד (במגוון תחומי תפקוד), פסיכופדגוגיה של הגיל הרך, חשיבות המשחק, מנטליזציה ורפלקטיביות, מחויבות לאתיקה מקצועית ויכולת להיות בקשר מקצועי הן עם משפחות והן עם קולגות ומדריכות.
- 2. איתור תינוקות ופעוטות בסיכון ובניית תוכניות התערבות מתאימות-** עבודה שוטפת של פסיכולוג התפתחותי במעון היום תכלול איתור פעוטות בסיכון, וליווי ההורים בפניה לגורמי הטיפול המתאימים. כמו כן, הנחיית הצוותים להתאמת דרכי העבודה עם פעוט ובניית תכנית התערבות מתאימה במסגרת המעון עשויה למנוע החמרה של המצב. ליווי מקצועי רציף הינו קריטי להתפתחותם המיטבית של פעוטות הנמצאים בסיכון ללקויות התפתחותיות ולקשיים רגשיים. קיימות היום תכניות איתור ומניעה כגון "תכנית מעג"ן" המופעלת בכ-40 רשויות, אולם הן אינן הכרח ואלו מקבלות מימון במסגרת "תכנית 360" על פי שיקולי הרשות. מומלץ לקבוע את הכרח תוכניות האיתור בתקנות כך שבכל רשות תופעל תכנית.
- 3. התייעצות בנוגע למקרים ספציפיים של פעוטות והורים-** פסיכולוג התפתחותי המכיר את הצוות, את ההורים ואת הפעוטות יוכל לתת ליווי והדרכה משמעותיים ומדויקים יותר לשאלות ודאגות שמתעוררות בהיבטים השונים של ההתנהלות וההתפתחות.
- 4. ליווי רגשי לצוות-** בתוך יחסים המשכיים המתבססים על אמון, ניתן להתייחס לרגשות של שחיקה ועומס המלווים את האחריות הרבה והאינטנסיביות בעבודת הצוותים המטפלים בילדים צעירים. ללא מקום לעיבוד ולויסות רגשות אלו, המצוקה הרגשית של המטפלת יכולה להוות זרז לפגיעה פיזית ו/או רגשית בפעוטות.
- 5. ליווי ותמיכה להורים-** פסיכולוג התפתחותי המכיר את הפעוטות, את סדר היום ואת הצוותים יוכל לתת הדרכה קצרת-מועד במקרים של דאגה התפתחותית, התמודדות עם אתגרי התפתחות (שינויים במשפחה, הרגלי ניקיון ואכילה ועוד) ולהפנות לגורמים נוספים במידת הצורך. המידע הפסיכולוגי יהיה נגיש, מקצועי ומתאים לפעוט ולמסגרת בה הוא מתחנך.